

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

23. DECEMBRA

STEV 52

Kako si uredim kolobar

Če si hočete urediti kolobar, se morate pred vsem odločiti za rastline, ki jih hočete pridelovati, drugič pa za množino, v kateri želite kultivirati eno in drugo rastlino. Zelo želeli bi bilo, da bi imeli v kolobarju nekaj rastlin, za katere bi dobili dovolj denarja za svoje potrebe, za obleko, davke, sladkor, petrolej in še kopicico drugih. Kjer pridelujejo sladkorno peso, se pohvalijo z njo kot izvrstno tovarišico in sodelavko v umnem kolobarjenju. Pri nas zaenkrat še nimamo sladkorne tovarne, zato moramo misliti na druge listnate rastline, ki prinese v hišo gotov denar. Take so repica, ogrščica, mak, lan, konoplja, sončnica itd. V sedanjem vojnem času, ko nam preti vedno večje pomanjkanje olja in surovin za tkanine, bi bilo seveda zelo na mestu, da bi uvrstili v svoj kolobar tudi kako oljnato in pa tekstilno rastlino. V rednih časih pa se pridelovanje teh rastlin zaradi tuje konkurence na splošno ni izplačalo. Zato nam postane za normalne čase za izmenjavanje z našimi žiti le pesa za krmo, krompir, razne stročnice ali metuljnice in pa krmne rastline. S temi poslednjimi si bomo morali zlasti pomagati. Za kaj pač, me vprašujete? Glejte, žita — posebno pa ozimna — zahtevajo za uspešno rast prav dobro udelano, godno zemljo. Toda puščajo za seboj trdo, izsušeno zemljo, ki je vse drugo, samo godna ni, zato pa žito ne uspeva dobro za žitom. Vse drugače pa je, če posejete žito za okopavinami in stročnicami. Te rastline je treba skrbno obdelovati, pletiti, osipati, okopavati, da se zemlja temeljito prerahlja: Prst dobi temnejšo barvo in se prevleče z zelenkasto lesketajočo se plastjo alg, kar je gotovo znamenje, da je godnost dosežena. Ker nam pa te rastline, razen krompirja in fižola ne prinašajo neposredno denarja v hišo, zato moramo misliti, da uredimo svoje gospodarstvo za kolikor mogoče intenzivno (krepko) živinorejo. Zapišimo si na hlevska vrata svoje

geslo, ki slove: »Mnogo krme, mnogo mleka, mnogo gnoja, mnogo žita, dovolj denarja!«

Najlažje je napraviti pravi kolobar večjemu posestniku, ki ima dovolj polja, tako da lahko določi za vsako rastlino enako velik prostor. Če hoče n. pr. pridelovati na enako velikih prostorih pšenico, ječmen, oves, koruzo, ajdo, deteljo, peso in krompir, a bi z ovsem rad posejal dve njivi, potem razdeli svojo orno zemljo na 8 kolikor mogoče enako velikih kosov, na katerih se bodo vrstile (kolobarile) rastline takole:

1. leto: pesa*; 2. leto: ječmen z deteljo; 3. leto: detelja sama; 4. leto: koruza; 5. leto: oves; 6. leto: krompir*; 7. leto: pšenica — ajda; 8. leto: oves. — Prvo leto je sadil peso, ki jo je močno zagnojil, to namreč pomeni zvezdica. Po pesi prede jari ječmen, v kateri je prisejal detelje. Ta ostane 3. leto sama na njivi in jo tako izboljša, da obrodi za njo turščica brez gnoja. Po koruzi pride oves, ki zemljo tako zdela, da jo je treba spet pošteno zagnojiti, če hoče dobiti kaj prida krompir. Po krompirju pride pšenica s strniščno ajdo in na koncu kolobarja zopet oves. Ta kolobar je osemleten; v tem času je vsaka njiva dvakrat dobro pognojena.*

Lahko je gospodariti človeku, ki ima dovolj polja in je to tudi še lepo zaokroženo (arondirano). Kako naj pa ravnajo mali ljudje, ki imajo razkosana posestva, njihove različno velike in razmetane na vse štiri vetrove, bi kdo vprašal?

V takih razmerah je res težavneje kolobariti. Gospodar rabi različnih rastlin, a ne more jih pridelovati v enaki množini. Zato mora odločiti več prostora tistim, katerih največ potrebuje za živež družini in za krmljenje domače živine, pa tudi tistim, ki gredo dobro v denar; druge pa prideluje v manjši množini. Dobro mora torej pomisliti mali gospodar, katere rastline bo prideloval in v kolikoli meri posamezne? Prevažna je, da se po-

meni z domačimi in preračuna, koliko mu kaže sejati pšenice, koliko rži, ječmena, ovs, ajde, prosa, koruze, koliko saditi krompirja, repe, pese, fižola, koliko sejati te ali one detelje itd. Nekaterih rastlin bo gojil polovico manj kot drugih, nekaterih pa morda samo tretjino ali celo četrtno. Na posameznih raztresenih parcelah bo prideloval rastline, ki so si med seboj podobne v svojih potrebah in lastnostih. A vzemimo primer, ki nam najboljše pojasni posamezni slučaj! Recimo, da hoče kdo svojo 5 ha veliko, toda razkosano zemljo porabiti tako, da bi obsejal z deteljo, pšenico in ovsem po 1 ha, z ječmenom in ržjo po pol ha, s koruzo, krompirjem in peso pa po eno tretjino ha in event. še nekaj ajde.

Ta kolobar bi zgedal takole: 1. leto: tretjino krompirja*, tretjino peše* (skupaj 1 ha); 2. leto: pol zimske pšenice, pol ozimne rži (1 ha), vmes poseješ deteljo; 3. leto: detelja sama; 4. leta: pol pšenice, pol ječmena — potem pa na strnišču ajda; 5. leto: oves.

Prvo leto kolobarjenja je treba vsem tem rastlinam prav dobro pognojiti. Vse

tri rastline so okopavine, katerih obdelovanje, če je res skrbno, napravi zemljo »godno« tudi za poznejše saoeže. Detelja ima izvrsten vpliv na zemljo, ne le s svojim obseščevanjem, ampak tudi kot metuljnica (stročnica), ki nabira iz zraka dušik in ga kopiči v zemlji za bodoče kulture (rastline).

Plodocel je lahko tudi osem- ali večleten ali pa tudi kaj krajši; določnega pravila za kolobarjenje ni. Na vsakem posestvu so drugačne razmere, drugačna zemlja in podnebje, drugačne potrebe glede množine in vrste pridelkov; vse to ogloča o načinu kolobarjenja. Pri vsakem kolobarjenju morate pač skrbno gledati, da se gnojenje redno in pravilno vrsti, da zemlja ne opeša, da s kolobarjenjem po moči zatirate plevel in da se lepo vrstijo leto za letom rastline, ki imajo različne potrebe glede hrane, pa naj bo le-ta v naravnem, hlev. gnoju ali pa v umetnih gnojilih. Nekaterih rastlin, kakor n. pr. nemške detelje ali zelja, ne uvrščamo v kolobar; za te kulture odločimo poseben svet in jih puščamo na njem tako dolgo, dokler nam dajejo zadovoljiv pridelek.

Umno ovčarstvo

Izmed vseh panog živinoreje je v začnjem času ovčarstvo največ pridobilo na svoji vrednosti. Saj so se cene za ovce dvignile za več kot 100%. Brezmesni dnevi so povzročili, da so mesarji plačevali ovce po 8 do 10 din za 1 kg žive teže, dočim so še lani v istem času plačevali le 3—4 din. Volno domače solčavsko-jezerske ovce so lani ovčerejci prodajali po 30 din za 1 kg, letos pa jo lahko prodajo po 80 din za 1 kg. Pri tem pa moramo poudariti, da so te cene res nekoliko pretirane in ni verjetno, da bodo ostale v normalnih razmerah na tej višini. Vendar je pa že iz tega razvidno, kako važna gospodarska panoga je ovčereja za Slovenijo, posebno v takšnih razmerah, kot so danes. Ko bi pri nas gojili ono število ovc, ki bi ga z ozirom na ogromne površine neizkoriščenih pašnikov še lahko gojili, bi ne poznali tolikega pomanjkanja dobre ovčje volne za domačo industrijo, niti bi ne skrbela dobava užitnega mesa za prehrano. V naših gorskih predelih, kakor v radovljiškem in škofjeloškem okraju ter v hribovitih predelih Dolenjske, moramo število ovc še vsaj za en-

kratno povečati. Ravno v teh krajih vsako leto propade ogromno dobre paše, ki bi jo lahko zelo koristno uporabile eaino ovce.

Zato mora biti prva skrb ovčerejcev in oblasti, povečanje števila ovc, ovčerejo pa urediti in organizirati na zdravih temeljih, ki jih zahteva umno urejeno gospodarstvo.

Prvi pogoj za donosno ovčarstvo je izbira prave gospodarske pasme. Za Slovenijo je to vprašanje že zdavnaj rešeno, ker imamo svojo domačo pasmo ovce, ki jo imenujemo solčavsko-jezersko ovco. Izmed vseh domačih pasem ovc Jugoslavije je ta ovca v vseh ozirih najboljša. Ker je nastalo križanje na domačih tleh, v naših razmerah, se je našim krajem in naši klimi popolnoma prilagodila. Pasemsko čista jezersko-solčavska ovca je popolnoma bela z majhno črno pižo pod očmi, ki jo imenujemo solze. Solčavsko-jezerski oven doseže težo do 100 kg. To je torej prava ovca za meso. Volna solčavsko-jezerske ovce pa daleč nadkriljuje v kakovosti vse ostale domače pasme in se celo približuje kakovosti merino volne. Kakovost volne se

določi po tenkosti njene niti; čim tanjša je nit, tem boljša je volna. K sistematično selekciji v ovčerejskih središčih je kralj. banska uprava že v nekaj letih dosegla okroglo 15—20%boljšanje niti volne solčavsko-jezerske ovce. Posamezne ovce imajo celo jako tenkost niti volne kot dobra volna ovce merino pasme. Solčavsko-jezerska ovca ima osnovo za izredno kvaliteto volne, potrebna je samo s sistematično in pravilno selekcijo odbirati za pleme tiste ovce in ovne, ki imajo najboljše volno.

Nekateri so se pri nas zavzemali za bovsko ovco, ki so jo nekdaj gojili v okolici Kranjske gore in Mojstrane. Ta ovca ni za naše razmere, ker je majhna in ima zelo slabo volno. Njena vrednost je edino v tem, ker daje nekoliko mleka. Rejo te pasme ovac so kmetje pustili.

V črnomeljskem okraju na Dolenjskem, kjer so dani najboljši pogoji za ovčerejo, gojijo ovčerejci malo, skromno ovco, pramenko. Ta ovca doseže težo največ do 55 kg, njena volna pa je izredno slaba, uporabna predvsem za vrvi, koce in slično. Ker solčavsko-jezerska ovca tudi v teh krajih prav dobro uspeva, bo tudi tukaj treba uvesti domačo gospodarsko solčavsko-jezersko ovco.

Osnovni princip umne živinoreje je v tem, da je dovolj dobre krme za živali. Vsak ovčerejec, ki hoče imeti uspeh v ovčereji, mora skrbeti, da bodo imele ovce poleti in pozimi dovolj hrane. Najboljša in edina hrana za ovce poleti je paša. Dokler imajo ovce dovolj paše, ne rabijo druge suhe hrane. Paša za ovce ne sme biti na vlažni tleh, ker vlažne paše povzročajo pri ovcah nevarno bolezen metilj. Dasi imajo pri nas ovce še vedno dovolj paše, vendar je potrebno ovčje pašnike sproti izboljševati in oskrbovati. Lahko rečemo, da so vsi naši planinski ovčji pašniki še neurejeni. Posebno je v tem

oziru zelo zaostala Dolenjska. Ogromni kompleksi stelnikov na Dolenjskem bi se poceni dali preurediti v dobro ovčje pašnike, ki bi kmetom donášali veliko več koristi. Tukaj bo potrebno pospeševati ovčjerejo v društvih, ki bodo skrbela obenem tudi za oskrbovanje dobrih pašnikov.

Ovce na paši morajo imeti dovolj dobre in zdrave pitne vode za napajanje. Dokazano je, da pomanjkanje vode na paši povzroča slabšo volno. Vsaj vsakih 14 dni morajo ovce dobiti tudi nekaj soli.

Težja in dražja je prehrana ovac pozimi. Glavna hrana pozimi je seno, ki je lahko tudi slabše vrste. Razen sena je dobra hrana za ovce slama žitaric, posebno pa slama raznih detelj, koruznica, pleve in končno listnik. Zaradi lažje in pravilne prehrane moramo ovce v hlevu razdeliti v te štiri skupine:

1. breje ovce in ovce z jagnjeti;
2. jalove ovce;
3. mlade ovce, odstavljena jagnjeta in
4. ovne. Najbolj izdatno moramo krmiti breje ovce in ovce z jagnjeti. Te dobijo poleg dobrega sena ali detelje še množico hrane, kakor otrobe, oves, ječmen, peso in silažo; prav tako dobro moramo krmiti tudi jagnjeta, ki še rastejo. Veneti moramo, da se ne da na ovci nikdar več nadoknaditi, kar se je zamudilo v mladosti. Jalove ovce dobijo navadno samo seno. Dobro moramo krmiti tudi ovne za časa skokov; ti dobijo dobro seno, deteljo in močno krmo, predvsem oves.

Pravi uspeh ovčjereje je odvisen predvsem od zadostne in pravilne prehrane živali. Kakovost volne je poleg dobrega plemena veliko odvisna od dobre paše in dobre hrane. Zato naj vsak ovčerejec skrbi za to, da bo imel za svojo čredo vedno dovolj čobre paše in hrane, goji pa naj le toliko ovac, kolikor jih bo lahko čez zimo primerno prehranil.

Čebelarjevo kramljanje

(Dalje)

Zaradi izredno slabe letine bo najhujše prizadeto naše kmečko čebelarstvo, to pa zato, ker so nekateri naši ljudje neverjetno brezbrizni. To se je najlepše videlo pri naročilu sladkorja. Največ naročil za sladkor je društvo prejelo šele v oktobru, precej pa tudi v novembru. Nekateri so pa šele v decembru, ko je že nastopil mrz z spomnili, da je treba če-

bele preskrbeti za zimo, ker same niso mogle dovolj nabrati. Za take čebelarje nam ni žal, ker so nam samo v sramoto, smili se nam pa nedolžna in pridna žival, ki bo morala po krivdi teh zanikrnežev umreti za lakoto.

Če jeseni iz tega ali onega razloga niši mogel v zaostni meri oskrbeti svojih plemenjakov z zadostno zalogo, glej, da boš

to storil vsaj v dvanajsti uri. Čebelarstvo društvo je zaprosilo finančno ministrstvo, da se dovoljena količina za panj živih čebel letos izjemoma zviša od 5 na 10 kg na panj. Ker pa društvo ne more imeti več vagonov sladkorja na zalogi, se že sedaj pobrigaj zanj. Takoj ga naroči in plačaj pri svoji čebelarški podružnici. Ne odlašaj z naročilom do spomladi, ker ne vemo, če bomo takrat sladkor lahko pravočasno dobili. Ne pozabi tudi plačati članarine! Vsak napreden čebelar spada v čebelarstvo organizacijo, na katero smo lahko ponosni. Ona je po svojem delu in uspehih lahko drugim kmetijskim organizacijam za vzor, ker z dejanji dokazuje, kaj se s smotrenim in vztrajnim delom vkljub malim razmeram tekom časa lahko doseže.

Ker imamo pozimi več časa, se lahko že nekaj pomenimo. Cena medu se neprestano dviga. Med se prodaja po 40 in še več dinarjev za kg. Povpraševanje po medu je veliko, blaga pa zelo primanjkuje. Marsikateri čebelar se sedaj praska za ušesi, zakaj je prečlanskim med tako pod ceno razmetaval. Leta 1938 so imeli ponekod prav dobro letino in so pridelali precejšnje količine medu. Po slabi stari navadi so ponujali vsi, potrebni in nepotrebni, med za vsako ceno. Pri veliki ponudbi se cena blagu vedno zniža. Tako

je zaradi tega tudi cena medu zelo padla. Prej je znašala v trgovini na debelo do 15 a in za kg, nakar je padla na 10—12 din. Nekateri so šli celo dalje. Poznam več čebelarjev, ki so prvovrstni med ponujali in prodali po 7—8 din za kg. Naslednje leto so pa za isto ceno morali kupovati paprikaš — s papriko denaturiran sladkor, da so obdržali čebele pri življenju. Še zanimivejši je pa sledeči slučaj. Dobro stoječ čebelar - posestnik, je zvedel kateremu trgovcu njegov stanovski tovariš prodaja med. Šel je k otičnemu trgovcu in mu ponudil svojo robo na prodaj. Ko mu je trgovec izjavil, da je glede nakupa medu že v dogovoru z njegovim tovarišem, in da sta se pogodila za to in to ceno, ter, da ga zaenkrat ne rabi, mu ga je ta ponudil po 2 din pri kg ceneje, čeprav je bila že prej pogojena cena zelo nizka. Na tak način ne bomo prišli daleč. Stari čebelarji so skrbeli, da so vedno imeli vsaj nekaj medu za slabe čase na razpolago. Ravnali so se po izreku: »V dobrih časih misli na slabe!« Znano je dejstvo, da so dobre čebelarke letine prav redke, slabe pa pogoste. Kdor je v dobri letini med držal, ga je v slabih vedno dobro prodal. Naj nam bo navedeno nauk za ravnanje v bodoče: »Ne zametuj čaru božjega!«

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Božič v hiši in duši

Božič jel! Za gospodinjso so taki prazniki, ovziroma dnevi pred prazniki, težki in skrbi polni delavniki. Ob žetvi, košnji prevzame glavno skrb mož-gospodar, gospodinjso čaka le kuhanje. Ob velikih praznikih pa sloni vse delo na ramah gospodinjne. Pravijo, da se praznikov vesele vsi koti v hiši, ker so takrat tudi oni praznični, to se pravi, čisti, snažni in pometeni.

Čiščenje tal, snaženje sten, umivanje oken, pranje perila in vseh zaves, prtičkov in prtov, zakrpanje strganih otroških nogavic, hlač in srajc, vse to rabi pridne gospodinjine roke.

Povrhu vsega pa še peka! V najzgodnejših jutranjih urah, ponoči že sveti iz kuhinje luč in meče svetlobo po zasneženi vasi. In če gremo po speči vasi, vidimo skoraj v vsaki hiši eno okno razsvetljeno. To je okno kuhinje, v kateri pripravlja skrbna gospodinja testo in vse ostalo, ki je potrebno za dober poprtnjak. Iz dim-

nika pa se kadi, v peči kurijo. Hiteti je treba, povsod je še toliko dela, ki čaka, da ga pridna roka izvrši. Drv mora biti dovolj čez vse praznike. Več se bo pokurilo, ker mora biti v izbah toplo. Jezušček pride povasovat, sorodniki in znanci nam voščijo srečne božične praznike in niko-gar ne sme zebsti.

Okrog hiše in hlevov mora biti lepo pometeno, če je sneg, mora biti ta odkidan, da je dovolj široka pot za domače in prihajajoče.

Tudi v hlevu uredi gospodar, kar ve, da je treba. Tudi živali naj čutijo božično noč, saj sta kravica in osliček grela Jezuščka v hlevčku.

Delo rok v hiši, zunaj hiše je opravljeno. Vse je čisto, vse diha snažnost, vsaka reč je na svojem mestu, jaslice stoje v kotu. Lučka pred njimi čaka, da se rodi božji Duh in da zagori Njemu na čast.

Gospodinja, žena, mati, sosed, sestra, hčerka! Morda si vse in imaš vse te naslove. Poglej sedaj še v svoje srce in v svojo dušo! Je tudi tu notri vse tako čisto, snažno, pospravljeno? Je tudi v tvoji notranjosti vse tako pripravljeno na prihod božjega Deteta?

Gospodinja! Si uredila, kar je bilo treba urediti med teboj in tvojo dekle? Morda si ji storila krivico? Sumila jo kdaj po nedolžnem, izrekla ji besede, ki niso bile resnične in pravične? Popravi, da bo mir v tvojem srcu.

Žena! Med teboj in možem so večkrat nesoglasja. Saj se imata rada, a že pride tako, sama ne veš, kdaj. Saj niti vedno nisi kriva, večkrat je mož kriv preprirov. Ukloni se, bodi dobra, premagaj se z jezikom in besedo. Potrpi, molči za srečo svojih otrok.

Mati! Otroka, otroke imaš. Srčno kri si jim dala, zlato si jim dala, vračajo ti rane. Odpusti! Naj ne bo zle misli v tebi na samo sveto noč. Moli za sina, ki ti ne vrača tvoje ljubezni, moli za hčerko, ki ni poslušala tvojih naukov, šla v svet in njegovo zmoto. Molitev vedno zadene, tuči srce tvojih otrok bo zadela in ga spremenila. Če pa imaš dobre otroke, moli, da vedno taki ostanejo. Mati si...

Soseda si! Več tednov sta že skregani s sosedo! Ob prepiru si mislila, da je bila to tako velika stvar, ki ne more biti nikoli odpuščena in pozabljena. Ko si prepir prespala, si videla, da je vse skupaj smešno. Samo ukloniti se nočeš. Ali te ne bo bolelo srce, če boš šla k polnočnici mimo sosedove hiše z jezo v srcu, Ali bo pelo v tvoji duši? Dvomim! Poravnaj,

sprijatelji se, da ji boš lahko voščila srečo v novem letu.

Sestra! Tuči sestra si! Srečo imaš, do brega moža, pridne otroke, lep dom. Sestra pa ni zadela tak življenjski dobiček. O možu, ki več potroši kot zasluži, jo je sram govoriti, otroci so večkrat lačni, pa se te ne upa prositi. A ti vse to veš in molčiš! Molči tudi sedaj, a pomagaj! Pomagaj sestri, ki sta iste krvi, iste matere in istega očeta, pomagaj otrokom, tvojim nečakom, ki so nedolžni in revni. Kaj veš, kaj pride še s tvojo družino? Bog pa ne pozabi drobtinice kruha, ki si ga dala ubogim v njegovem imenu.

Hčerka! Imaš staro mater! Nekdaj je bila mlada kot ti. Morda lepša od tebe, bolj pridna, bolj čelavna. Danes je betežna starka. Vse je dala vam otrokom: zdravje, lepoto, kri, z žalji je napolnila dlani, z brazdami čelo. Vse za tebe in tvoje brate! Ji vračaš to, kar si prejela od nje? Vsaj desetino! Ji vračaš ljubezen? Mati je stara, »sitna«, kakšna boš ti, ko boš tako stara? Morda ne samo »sitna«, ampak »presitna«. Potrpi z materjo, ljubi jo, kaj ona ni trpela s teboj od prvega dne, ko si se rodila? Na sam sveti večer ji daj vso ljubezen, ki jo vsaka mati zasluži!

To je zunanja in notranja priprava za božič, za prihod Jezusov.

Ne samo umita tla, čista okna, topla peč, bel prt na mizi, potica na prt, v tem ni božič. Tudi srce naj bo pripravljeno, naj bo očiščeno vsega sovraštva, mrženj, jeze in nelepih misli. Pripravite in pripravi toplo posteljico novorojenemu Odrešeniku.

G. Z.

Iznajdba mlatilnice

Stari kulturni (omikani) narodi so želi žita s srpom, mlatili so ga pa z živino, ki je mandrala po žitu na gumnu, kakor mahoma še danes n. pr. proso. Res je sicer, da omenja zgodovinar Piniž žetveni stroj, ki so ga baje uporabljali v Galiji, toda o njem ni znanih prav nobenih posamičnosti. Šele v 18. stoletju rešujejo angleški specialisti vprašanje kolisnega stroja za žito. L. 1770 je razpisala Kraljevska družba v Londonu tekmo za sestavo mehanične žitne kosilnice, a je pozabila pri tem na običajno nagrado najboljšemu tekmeču. L. 1799 je sestavil tak stroj J. Boyce, L. 1800 pa Robert Maeres, toda oba

brez uspeha; boljši je bil l. 1806 vzorec Gladstonov, ki je imel že tudi pripravo za ročno odlaganje žita. L. 1807 je sestavil žitno kosilnico Solomon iz Bedfordšira, l. 1811 pa Škot Smith; med zadnjimi, ki so se zastoj trudili za žetveni stroj, je bil Anglež Patrik Bell. Vsi ti stroji so imeli isto usodo, da jih praktično kmetijstvo ni moglo sprejeti v svojo službo. — Pa ne samo v Evropi so se trudili inženirji, kako bi dali življenje lepi in koristni zamisli, ampak tudi onstran morja, v Ameriki. L. 1831 je bilo, ko se je povrnil Cir Mc Kormick iznova nazaj k neuspešnim poizkusom svojega očeta Roberta,

sestavil je žetveni stroj, ki je požel toliko žita, kolikor ga je pokosilo v istem času 4—5 delavcev.

Skoraj v istem času je naznanil svojo iznajdbo kosilnice za žito Obed Hussci, kakor tudi Nemeč Springer (l. 1839) in Francoz Mazier. — Šele po londonski razstavi l. 1851 je prišel v Evropo tip (vzorec Kormikove žitne kosilnice, pri kateri izboljšanju je sodelovalo mnogo konstrukterjev. Kmalu je dobil ta stroj tudi aparaturo, ki žito v pravilni množini veže tudi v snope in ga pušča za seboj na njivi. — Današnji kosilni stroj je brez primere popolnejši od onega pred nekaj desetletji. Je pa tudi zelo kompliciran (zamotano sestavljen), zato pa tudi drag. Rabiti ga more le veleposestnik, ki ima vsaj kakih 50 ha žetve. Za kar rabijo kosci po 50 ur, požanje kosilni stroj v tričetrt ure. Mi mali in srednji posestniki bomo tudi v bodoče hvaležno spravljali žito iz njive s srpom ali pa s koso s preprosto pripravo za košnjo žita. Bog nam daj le obilnih žetev, da preženo strahove pred hudo šibo lakote.

Posavec.

KUHINJA

Preproste potice. Za poldrugi liter moka rabim: kvašček, pripravljen iz treh žlic mlačnega mleka, žličke sladkorja in 2—3 dkg kvasa. Kvašček pokrijem in denem na topel prostor, da vzide. V skledo, v kateri bom napravila testo, vlijem pol litra toplega mleka, primerno osolim, dodam za jajčno velikost surovega ali kuhanega masla, žlico sladkorja, eno celo jajce ali samo rumenjaki in vzhajani kvas. Te snovi dobro premešam in stremem vanje presejano in segreto moko. Vse še dobro zmešam in nato stečam s kuhalnico toliko časa, da se testo odloči od žlice

in od sklede. Stepeno tesfo pofresem z moko in pokrijem s snažnim prtičem in še s kako toplo krpo. Da postane testo bolj rahlo, ga pretepem, ko je napol shajano. Shajano testo stremem na sredo velikega, z moko dobro potresenega prta. Tudi površino testa potresem z moko in nato razvaljam za mazinec na debelo. Na razvaljano testo namažem nadev, zvijem tesno skupaj, končke odrežem za štruklje in oenem testo v dobro pomazano posodo, pritisnem testo z roko ter na več mestih prebodem z nožem zato, da potica ne bo luknjičasta. Potico pokrijem in dam na topel prostor, da vzide.

Nadevi za potice:

Nadev iz suhega sadja. Suhe jabolčne krlhlje, suhe hruške, nekaj pesti suhih fig in pest orehovitih jederc. Krlhlje in hruške prekuham, odcedim in osušim. Potem pridenem suhe fige in vse skupaj drobno sesekljam ali zmeljem. Med to sadje vlijem osminko litra vrelega mleka, dobro zmešam in dodam pol na drobno sesekljane lupinice limone. S tem nadevom namažem testo, potresem z jedmi in s pestjo drobtinic ter tesno zvijem. Shajano potico spečem v pečici.

Nadev iz maka. 4 del maka stolčen v možnarju ali zmeljem v mlinčku za kavo in poparim z mlekom ali smetano v toliko, da postane nadev tako gost, da se da mazati. Med nadev dam ščep cimeta, ščep gvirca in sesekljanih lupinic.

Nadev iz češpelj. Suhe češplje skuham, odcedim in osušim. Osušene češplje prav na drobno sesekljam in opraižim s sladkorjem, cimetom, limonimi lupinicami in gvircem. Pri praženju prilijem polagoma vode, v kateri so se kuhale češplje, in sicer v toliko, da nastane nadev primeren za mazanje.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana, 15. XII. 1940. Cene mesa: govedina 13—18 din za 1 kg, jezik 18, vampi 10, pljuča 6, jetra 14, ledvice 16, možgani 20 din. Teletina 14—20 din, jetra 24, pljuča 15, ledvice 16 din. Svinjina 18 do 24 din, pljuča 8, jetra 15, ledvice 19, glava 9, parklji 6, slanina s kožo 23, brez kože 25, salo in riba 26, mast 28, šunka

28—30, prekajeno meso 26—28, jezik 24 din. Konjsko meso 8—10 din kg.

Klobase: Krakovske 1 kg 30—35 din, hrenovke 28—30, safalade 28—30, tlačenske 16—20, sveže kranjske 30, polprekajene kranjske 40, suhe kranjske 60, prekajena slanina 25—30 din.

Perutnina: Piščanec kom. 16—30 din, zaklan 1 kg 32—36 din, kokoš kom. 25 do 40, zaklana 1 kg 27—30, petelin kom. 20

do 30, raca kom 25—35, zaklana 1 kg 26, gos kom. 30—50, zaklana 1 kg 24—26, golob kom. 5—6, domač zajec kom. 10—20, kapun zaklan kom. 36—40 din.

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2.50—3 din, surovo maslo kg 40—44, čajno maslo 46—56, kuhano maslo 48—52, bohinjki sir 38—40, sirček 8—10, polementalec 40, trapist I. 38—40, II. 34 do 36 oin.

Pijače: Vino, belo, novo liter 16—20, rdeče vino 14—16, črno staro in novo 14 do 20 din, malinovec 23, mineralna voda 1 steklenica 8, rum liter 38—40, kuhano žganje 30—36 din.

Sadje: Jabolka I. vrste 12—14 din kg, II. 10, III. 6—8; hruške III. vrste 6—8 din, suhe češplje 14—24, suhe hruške 14—18, mandeljni 40—64, orehi 14—16, luščeni orehi 42—48 din kg.

Mlevski izdelki: moka št. 0 1 kg 8—9 din, krušna moka za ljudski kruh 5 din, kaša 7—8, ješprenj 7.50—9.25, ješprenjček 9—13, otrobi 2.50—3, koruzna moka 4.50 do 5, koruzni zorb 5—7, pšenični zorb 9—10, ajdova moka 7—10 din, ržena moka 6—6.50 din.

Žito: rž 1 kg 4.50—5 din, ječmen 4.50 do 5, oves 4—4.50, proso 5, kuruza 4 do 4.50, fižol ribničan 6—7, prepeličar 7—8, grah 15—16, leča 18 din.

Kurivo: premog tona 436—457 din, trda drva 1 m 145—160 din, trda drva žagana 155—170, mehka drva 75, oglje (likalit) 1 kg 1.50—3.50 din.

Krma: seno sladko 100 kg 115—130 din, polsladko 100—115, kisló 95—100, slama 60 din.

Zelenjava: glavната solata (dalmatinska) 14—16 din 1 kg, endivija 10, motovilec, merica 1.50—2 din, radič domač 1 kg 16—20, inozemski 24 din, cvetača 8—10, rdeče zelje 2, kisló zelje 3—4, ohrovt 3, karfijola 8—10, kolerabice 3—4, kolerabe 1, špinata 14—16, konoplja 16, laneno seme 14, čebula 2, por 3—4, česenj 12—18, krompir 1.50—2, repa 0.75, kislá repa 2.50, korenje 3—4, peteršilj 6—12, rdeča pesa 3—4 oin za 1 kg.

Mariborski trg

Cene mesa: Govedina 13—18 din za 1 kg, teletina 14—18, svinjina 18—20 din, Slanina 24, saló 24, prekajeno meso 24 do 30, prekajena slanina 28—35, mast 26 do 30; konjsko meso 6—10, ovčje meso 16—18 din za 1 kg.

Perutnina: gos kom. 60—80 din, kokoš 28—38, zaklana 1 kg 20—25 din, petelin kom 28—38, zaklan 1 kg 30 din, piščanci par 30—80 din, zaklani kg 30 din, puran kom. 40—90 din, zaklan kg 25 din.

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 3 din, presno maslo kg 44—48, čajno maslo 50—60, kuhano maslo 44—54, trapistovski sir 28—45, kislá smetana liter 15 do 20 din.

Mlevski izdelki: ječmenček 1 kg 6 do 16 din, kaša prosena 7—8, moka pšenična 00 8.50—9, moka enotna 4.70—5, ajdova moka 7.50—9, koruzna moka 3—4, ržena moka 5.50—6, otrobi koruzni 1.50 do 2.50, pšenični 2.20—2.75, zorb koruzni 4.50—6.50, pšenični zorb 8—9 din za kg.

Žito: ječmen 4.50—5, kuruza 3.50—4.50, oves 3.75—4.50, proso 4—5, pšenica 4 do 4.50, rž 4, konoplje 12—14, fižol 6—7, grah 14—16, leča 24 din.

Sadje: hruške kg 10—16 din, jabolka 6—12, orehi celi 16, luščeni 48—52, suhe slive 16—24 din.

Krma: slaóko seno 100 kg 130—135 din, kisló seno 120, otava 100, slama 80 din.

Kurivo: drva, mehka 1 m 155—165, trda 175, žagana 185, oglje 1 kg 2—2.50, trboveljski premog 100 kg 44—48.50 din.

Slab zrak škoduje dojenčku. Naj bo zima ali leto dojenček (in tudi večji otroci) morajo priti na zunanji sveži zrak. Ne kadite v sobi, kjer so otroci, ne sušite plenice in drugih reči. Drobna pljuča so zelo občutljiva, tudi očka se v nemajo od dima.

Pri bodcu ali hudji bolečini na desni strani trebuha pokličí zdravnika, da ne bo zamujeno. Ta čas stavi majaronove obkladke. (Listje črne robide prevrej, namakaj robec v zavretino, iztisni in obkladaj.)

Za belo perilo prevrej liste rdečih jagod na vino, namočí robec in devaj gorke obkladke.

Kreda se uporablja stolčena v prah za slabe kosti in opešanost, po dve noževi konici na dan, na vodi ali v jedi. Preveč krede oteži želodec. Kruh iz moke, kateri je primešana kreča, škoduje.

Gozdna preja je vlakno borovih in smrekovih iglic. Namočí iglice v mlačni vodi. Ko je popokala prva kožica in se je pokazalo vlakno teri iglice z roko, razgrni jih na soncu, osuši, steri in osmukaj. Tako prejo devajo na Poljskem v blazine bolehavih in bolnih. Pravijo, da varuje obleka narejena iz take preje bolezní, da brani jetičnemu in udničnemu, da bi jima škodovala mráz ali vročina.

PRAVNI NASVETI

Pravda zaradi meje. G. E. C.: Ker zaradi sporne meje že teče pravda, ne kaže, da bi vam dajali kakšne nasvete, zlasti, ker vas zastopa odvetnik. Njemu povejte pomisleke, ki jih imate proti nasprotnikovim pričam. Nikakor ne boste mogli preprečiti zaslivanja nasprotnikovih prič, čeprav so ožji sorodniki nasprotnika. Stvar sodnika pa bo, da oceni njihove izpovedbe in jim verjame, ali pa ne.

Prvega decembra ni bilo pomilostitve. T. A.: Obsojeni ste bili na zaporno kazen in vprašate za koliko se vam je kazen prvega decembra znižala. — Letos ni bila izdana za državni praznik nobena amnestija ali pomilostitev. Zato je ostala kazen, na katero vas je sodišče obsodilo, nespremenjena.

Vknjižba davkov na prodano parcelo. A. M. Kupili ste parcelo, ki ste jo takoj plačali in se je prodajalec zavezal, da bo preskrbel, da bodo upniki dovolili, da se bo parcela bremen prosto prepisala na vas. Kupčija se je sklenila pred sedmimi meseci, parcela se pa še sedaj ni prepisala na vas, čeprav ima vso stvar v rokah odvetnik. Ker pa je bil prodajalec dolžan na davkih, se je davčna uprava vknjižila na celo njegovo posestvo in tudi na parcelo, ki jo je prodal vam. Vprašate, kdo je sedaj kriv in odgovoren, ali odvetnik ali prodajalec. — Po našem mnenju je kriv prodajalec, če se parcela ni pravočasno brez bremen prepisala na vas, ker ni plačal dolgov in davkov, ali se pa kak drug način pogovoril s svojimi upniki, da mu dovolijo bremen prosti odpis prodane parcele. Le njega se držite in zahtevajte, da izpolni pogodbo, ker bi vam bi bil drugače odgovoren za vso škodo.

Oskrbovanje občinskega reveža. K. F. R. Vžitkar ste in vprašate, ali ste oolžni vzeti v svoj izgovorjeni kotiček na oskrbo občinskega reveža, ki se preživlja na ta način, da hodi od hiše do hiše. Niste davkoplačevalec in si niste izgovorili nobenega zemljišča. — Če ničesar nimate, pač niste dolžni prispevati k vzdrževanju občinskega reveža, ki ga mora vzdrževati občina. Kotiček imate gotovo izgovorjen samo za sebe, ne pa za druge. Zato se zoper tako odredbo občine upravičeno lahko pritožite.

Sadno drevje ob sosedovem vrtu. J. T. C. Ni postave, ki bi natančno oprepisovala, kako daleč od meje smete zasaditi sadno drevje. Pametno pa boste ravnali, da ga zasadite v primerni razdalji, da ne bo prihajalo do sporov radi sence in radi sadja, ki bi padalo na sosedovo zemljišče. Če bodo korenine segale v sosedovo zemljišče,

ljisče in veje v značni prostor nad njegovim zemljiščem, jih bo sosed lahko obsekjal. S tem računajte že sedaj, ko drevje sadite, posebno, če je sosed vam nenaklonjen.

Plačevanje za nezakonskega otroka. E. H. Napačno ste poučeni, če mislite, da s 14. letom otrokove starosti preneha očetova dolžnost otroka vzdrževati. Postava pravi, da traja taka očetova dolžnost toliko časa, dokler se otrok ne bo mogel sam vzdrževati.

Podpora vojnim obveznikom. G. F. L. Slišali ste, da so časopisji pisali, da dobi vsak vojni obveznik, ki je na orožnih vajah po 5 din podpore. Vprašate, kam bi se obrnili. — Kaj takega časopisji niso mogli pisati, ker to ni res. Morda ste slišali o podpori, ki jo dobivajo rodbine oseb poklicanih v vojaško službo. O taki podpori smo že večkrat pisali. Za to podporo smejo prositi rodbine, ki so jih osebe, ki so vpoklicane v vojaško službo vzdrževale, če so zato ostale brez nujnih sredstev za življenje. Prošnjo je treba vložiti pri oomači občini, ki jo bo poslala odboru za take podpore.

Zgradarina. S. M. Čeprav nimate nobenih dohodkov od hiše, ste dolžni plačevati zgradarino. Temu davku so zavezane vse zgradbe, ki so namenjene za prebivanje ali drugo, trajno uporabo, v kolikor jih zakon izrečno ne oprošča. Vaša hiša ni oproščena zgradarine, ker ste obrtnik. Oproščena pa bi bila, če bi bili kmetovalec.

Agrarno zemljišče. P. F. Iz vašega kratkega vprašanja ne moremo razbrati, zakaj se zemljišče še ni prepisalo na vaše ime. Ves posle, ki so v zvezi z agrarno reformo, vrši ban in komisija za likvidacijo agrarne reforme, zato se tja obrnite za pojasnilo.

Oče ni plačnik dolgov za sinom. F. G. Polnoletni sin, ki je izvrševal že samostojno obrt, si je naročil pri krojaču novo obleko. Predno je bila obleka plačana, je imel nserečo in je izgubil svoje imetje. Sedaj terja krojač očeta za plačilo, češ, da je sin delal na domu, da še ni bil od doma odpravljen, in oča je zato oče dolžan plačati sinov dolg. — Sin je pač naročil obleko za sebe, njemu je krojač dobavil obleko in zato sme krojač zahtevati plačilo obleke le od sina in ne od očeta. Tudi če bi polnoletni sin, ki je sposoben, da samega sebe preživlja, res stalno delal na očetovem posestvu, kljub temu oče ne bi bil dolžan, da bi plačal sinov račun pri krojaču. Polnoletni sin je dolžnik. Njega mora krojač tožiti in šele potem, na podlagi soobe, lahko zarubi krojač terjatev, ki jo ima sin napram očetu bodisi iz naslova zasluzka ali dediščine.

